

„Tu neturėjai gimti.“

Šiuos žodžius Moma man kartoja jau šešiolika metų. Moma – mano mama, šitaip ją vadinu nuo mažumės. Praėjus kuriam laikui po pirmojo nėštumo, jai buvo atlikta gimdos operacija ir pasakyta, kad gali nesvajoti susilaukti daugiau vaikų: nenorėdami, kad ji puoselėtų iliuzijas, tai nurodė ir išrašymo iš ligoninės lape. Galbūt kaip tik dėl šito Moma mane visados beprotiškai mylėjo, mat aš gimiau iš beviltiško troškimo.

Nesakau, kad Moma nemyli mano sesers. Be to, Andželikos neįmanoma nemylėti: mudu nesutariam tik dėl to, kad ji kiekvieną minutę nori man paaiškinti, kas teisinga, o kas ne. Mano galinti nurodinėti, bet aš jau moku pasigaminti valgyti ir išsiskalbti drabužius. Man nereikia niekieno pagalbos.

Andželika yra drausminga ir didžiadvasė. Jeigu reikia ką nors padaryti, niekuomet neatsisako. Negeria to, ji iš tų, kurie pasiaukoja. Vieną dieną piešiau su Moma virtuvėje – ji visuomet svajoto turėti savo kambarį, kuriame galėtų pristatyti molbertų ir palečių, – ir paprašiau, kad nutapytų mūsų šeimą, tarsi būtume gyvūnai: Moma – žirgas, tėtis – vilkas, aš – katinas. O mano sesė turėjo įkūnyti asilas, nes Andželika tokia jau yra, tempia vežimą tol, kol neparpuola ant žemės. „Saugokis tų, kurie plėšosi ir niekadados nesiskundžia, nes vieną dieną jiems įgrysta ir jie išneša kailį“, – sakydavo senelis Mihajus.

Anksčiau Andželika man buvo mielesnė, beveik visada sutarėdavom. Su manim žaisdavo, juokaudavo, bėgiodavo tarp sau-

lėgražų... Ir, svarbiausia, nebūdavo įkyri. Tačiau Momai išvažiavus, su manim ėmė elgtis lyg kokia auklėtoja, ir dėl to mane imdavo siutas. „Taip, tu aštuoneriais metais vyresnė, ir ką?“ – atšaudavau jai ryžtingai. Andželika neatsikirsdavo. Kai ji supyksta, niekada neatsikerta, sėda ant dviračio ir pasileidžia per laukus. Tuo mano sesuo nė kiek nesiskiria nuo Momos: jiedvi visuomet išsilieja kur nors kitur ir tau nepasako teisybės, maldauk nemaldavęs.

Vienu žodžiu, mano sesuo – it koks asilas, bet jos protas – auksinis, kaip ir visi tokio proto, daug klausosi ir mažai kalba. Pavyzdžiui, kai nesuprantu, kodėl motina vienaip ar kitaip elgiasi arba kodėl tėvas nekalba, kreipiuosi į Andželiką, ir jos išklausius viskas tampa aišku, nes ji supranta gyvenimą, mąsto remdamasi faktais. O aš ne, aš instinktyvus. Antraip šitaip nesijausčiau.

Pradėkim nuo pradžių. Tą rytą, kaip ir įprastai, pabudom šeštą ir ėmėm ieškoti Momos po visus namus. Vieną akimirką netgi išstumdėm baldus, tarytum Moma būtų koks žiedas arba raktų ryšulys. Kai tėtis suprato, kad jo žmona išties paliko namus, pradėjo spardyti duris ir kumščiais daužyti į sienas. O aš išėjau į pavėsinę ir šaukiau jos vardą taip garsiai, kad po kurio laiko netgi tėvas paliepė liautis.

– Manueli, sušalsi, eik vidun! – ir šiurkščiomis rankomis sugriebęs man už pečių įsivedė į namus.

Štai man prieš akis – Filipo Matei, gimusio 1972 metais, rankos. Ilgus metus jis dirbo švitrinio popieriaus fabrike didžiuliame angare palei kelią: kilnodavo milžiniškus rulonus ir ant geležinio stalo ištiesdavo dešimties metrų ilgio lakštus, jie braižydavo odą labiau nei spygliai. Vakaris atsisėsdavo priešais televizorių ir pamerkdavo rankas į dubenį su spiritu, nes spirite iškyla nuospaudos, o nuospaudos apsaugo. „Nejauti, kaip dreskia klijai“, – aiškindavo sukandęs dantis, stengdamasis neištraukti rankų iš dubens. Mano tėvo rankos ypatingos, nuo visų tų nuospaudų jos pasidarė nejautrios, ir kai juokaudamas įgnybia man į šlaunį, nesupranta, kad skauda.

Nei aš, nei jis sėdėdami virtuvėje prie stalo neįstengėme ištartti nė žodelio. Lauke dar buvo tamsu, mūsų veidai buvo paraudę nuo šalčio. Labiausiai pykau dėl to, kad Moma nepaliko jokio laiškučio. Tie, kurie pabėga, visuomet kur nors palieka lapelį, nurodo, kodėl taip pasielgė, parašo kokių nuvalkiotų žo-

džių, pasiteisina... O jeigu nepaliko laiškučio, tai bent jau galėjo atsiųsti man į mobilųjį žinutę. Bet ne, jokios žinutės, tik Vladas, mano suolo draugas, klausė, kodėl aš ne autobuse.

Andželika pasidažė ir apsiavė aukštakulnius. Visada maniau, kad mano sesuo rengiasi panašiai kaip kokia kekšė ir kad Moma būdavo visiškai teisi, kai ją apstaugdavo, tačiau, atsižvelgdamas į tai, kas įvyko, nutylėjau.

– Nagi, Manueli, einam į mokyklą, – pareiškė netikėtai.

– Į mokyklą?! Juk autobusas jau seniai nuvažiavo!

– Eisim į trečią pamoką.

Nenorėjau pašokti lyg koks kareivukas, bet namie radiatorių nejungėm jau nežinau kiek laiko, o aš ilgokai prastovėjau pavėsiniėje ir buvau taip sustiręs, kad nė nesiginčydamas apsimoviau džinsus ir apsivilkau džemperį. Pinigų neturėjom, švitrinio popieriaus fabrikas buvo uždarytas, o įmonė, kurioje dirbo Moma, nebemokėjo atlyginimų. Jau metus mūsų šeima vertėsi iš bedarbių pašalpų.

Nesuprantu, kodėl galiausiai paklausiau Andželikos; tėvas be jokių problemų man būtų leidęs likti namie. Jis neturi jėgų pasipriešinti, tai ką jau kalbėti apie tokią dieną kaip ši. Tačiau dėl vieno dalyko galėjau būti tikras: vakare rasiu jį įkaušusį.

Išėjau be šaliko, jeigu būtų buvusi Moma, taip niekad nebūtų nutikę: vos tik užmetusi akį ji tave patikrindavo geriau už metalo detektorių. Vieną akimirksnį Andželika sustojo ir įbruko man į rankas voką.

– Nagi, perskaityk, – ištarė man dar nespėjus susizgribti.

Vaikai, radau darbą Italijoje. Turiu išvažiuoti, antraip daugiau negalėsite mokytis, o kartais ir normaliai pavalgyti. Bet aš noriu, kad gyventumėte turėdami tokias pat galimybes

kaip ir kiti. Su jūsų tėvu beprasmiška kalbėtis, todėl šitaip išėjau. Taip negražu, žinau, tačiau jeigu būčiau nesuskubusi, į darbą būtų priėmę kitą. Šiaip ar taip, tikiuosi greitai grįžti. Siųsiu truputį pinigų tėčiui ir truputį močiutei Rozai, juodu jums duos tiek, kiek reikės. Manueli, tu mokykis ir pasitikėk manimi. Andželika, tu rūpinkis savo tėvu ir savo broliu ir nepradėk manęs neapkęsti, jeigu paprašysiu pasiaukoti. Nemoku apsakyti, kaip jus myliu. Iki greito, mama.

Patraukėm toliau, nieko vienas kitam nesakydami, o tą akimirką, kai turėjom išsiskirti, voką atidaviau jai.

– Klausyk, Andže, ir kodėl šią dieną, kai tapom našlaičiais, einam į mokyklą?

– O! Juk ji nepapuolė po traukiniu!

– Na, ją matysim vieną kartą per metus, man atrodo, kad ji truputį mirė.

– Visą gyvenimą nedirbs prižiūrėtoja, greitai grįš.

– Jakobo motina tvirtino, kad išvažiuoja šešioms mėnesiams, bet ji jau dvylika metų Italijoje, – pasakiau skaičiuodamas ant pirštų. – Kai grįžta ta, kuri turėjo galanterijos parduotuvę, jos niekas nebeatpažįsta, o ar prisimeni Džordžetą?

– Sakiau tau, tai laikina, – pakartojo prunkšdama.

– Nagi, paaiškink, iš kur žinai?

– Na gerai, nežinau! – pratrūko susierzinusi. – Šiaip ar taip, turim eiti į mokyklą, mama išvažiavo, kad mes galėtume mokytis, – ir pamojavo man po nosim laišku.

– Galėjo išvažiuoti tėtis.

– Tėtis... – atsiduso purtydama galvą iš tiesų it koks asilas.

Kai atvažiavo autobusas, iš po stogelio pašaukiau ją vardu atsiveikindamas, tačiau Andželika vos kilstelėjo smakrą. Mano sesuo nelabai mėgsta rodyti jausmus, o jeigu jai išsprūsta koks švelnus žodelis arba jeigu kada nors ką apsikabina, tai tėtį, bet ne mane ir ne Momą.

Nenoromis nusliūkinau iki savo stotelės, Andželikos licėjus buvo Jasuose, o mano pagrindinė mokykla – čia, netoliese, Ruskanyje.

Tą rytą autobusas vis nesirodė, kartais žiemą jis įstrigdavo kokioje duobėje ant kelio ir smarkiai vėluodavo, todėl padaršinau save ir patraukiau per laukus. Buvo siaubingai šalta... O aš ir be šaliko. Įsikandau į striukės apykaklę, kad nuo vėjo burna nesustirtų į ledą. Einant nei iš šio, nei iš to taip stipriai nudiegė pilvą, kad nebeįstengiau pasijudinti. Išsitraukiau telefoną ir pamėginau paskambinti Momai, bet ji neatsiliepė. Atsakiklis buvo pilnas, matyt, tėvas jį užkišo keiksmis.

Keista, kad ten, šlapio kelio pakrašty, susirietęs nuo dieglių, pirmą kartą neįstengiau surasti priežasčių, kad galėčiau pateisinti jos elgesį. Iki tol visa tai, ką Moma pasakydavo arba padarydavo, būdavo šventa, tačiau tą dieną – galbūt dėl to, kad aš instinktyvus, o gal dėl to, kad „paauglystė, meile mano, yra sušiktas metas“, – iš tikrųjų neįstengiau surasti priežasčių. Supraskit, suvokiau, kad ji šitaip pasielgė dėl mūsų, taip pat suvokiau, jog buvo kvaila tuščiai viltis, kad tėtis susiras darbą, bet Moma bent jau galėjo pasitarti su manim. Juk jai nieko nekainavo paklausti: ar nori važiuoti kartu? Štai apie ką galvojau, sniegui negailestingai krintant už striukės apykaklės. Tačiau staiga išsigandau, kad ėmiau ją kaltinti, ir kadangi dabar dieglius galėjau iškęsti, vėl pradėjau eiti. Geriau jau paklausti sesers:

– Mama nori, kad mes eitume į mokyklą, taškas!

Tad nusipurčiau nuo plaukų sniegą, paspartinau žingsnį ir patraukiau keliu su baltuojančiais pakraščiais.

Į klasę įžengiau purvu apdrabstytais džinsais ir permirkusiomis kojiniųėmis vos tik prasidėjus pertraukai. Tai iš vieno, tai iš kito iškaulijau po gabalėlį priešpiečių, buvau žiauriai išalkęs.

– Taip, nesuskambo žadintuvas, baisi naktis... – atsakydavau tiems, kurie man atkišdavo sumuštinį ar įdėdavo į delną pusę sausainio.

Tuo metu, kai gamtos mokytoja dvidešimt penktą kartą aiškino fotosintezę, nusimoviau kojines ir padžioviau jas ant radiatoriaus. Vis tiek nebūtų nieko pastebėjusi, net jeigu būčiau nusimovęs trumpikes. Per kitą pamoką rašėm istorijos kontrolinį, mano kojos buvo vis dar suledijusios, ir aš buvau vis dar labai alkanas.

Nežinojau, ar žinutės pasiekia Italiją ir ar Moma jas perskaito, visgi susirangęs ant laiptų prie mokyklos durų jai parašiau: *O, Moma, ar gauni žinutes? Pamatysi, iš istorijos vėl gausiu puikų pažymį.*